

Particularități ale organizării sintactico-semantice a enunțului în Codul Penal al lui Alexandru Ioan Cuza: coordonarea implicită

Felicia VRÂNCEANU*

Keywords: *coordination; syntactic relation; syntactic units; sentence; implicit coordination*

1. Introducere

Codul Penal de la 1865 (cunoscut sub numele de „Codul Penal al lui Alexandru Ioan Cuza” sau „Codul Cuza”) reprezintă un text de o deosebită importanță nu numai prin faptul că realizează unificarea legislativă penală, constituind începutul dreptului penal român modern. Analizat din perspectiva procesului de formare a stilurilor funcționale ale limbii române literare, se poate constata că textul marchează momentul constituirii depline a trăsăturilor tipologice specifice limbajului juridic legislativ românesc¹.

Ca orice alt limbaj specializat, cel juridico-administrativ are caracter istoric și își datorează apariția dezvoltării unui anumit domeniu de activitate. Textul Codului Penal de la 1865 reprezintă un exemplu concludent în acest sens², reușind să adapteze modelele străine la realitatea unei epoci aflată sub semnul trecerii de la vechi la nou, o epocă în care schimbările nu erau întotdeauna acceptate și susținute. Există o strânsă legătură între ideea de stat și ideea de limbă literară. Putem vorbi de o limbă literară modernă numai atunci când condițiile social-politice și dezvoltarea societății permit apariția și dezvoltarea stilurilor funcționale. În cazul limbii române, secolul al XIX-lea reprezintă o perioadă favorabilă în acest sens, deoarece se creează condiții prielnice largirii sferei de funcționalitate a limbii. Un rol important în acest sens

---

* Universitatea Națională Yuri Fedkovici, Cernăuți, Ucraina.

¹ Pentru sistematizarea bibliografiei românești și străine referitoare la specificul limbajului juridic și prezentarea principalelor etape ale evoluției limbajului juridic românesc, cf. Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Semiotica discursului juridic*, Editura Universității, București, 2001 (2008). O abordare din perspectiva raportului limbă literară vs. limbaj juridic întâlnim la Teodora Irinescu, *Lingvistica juridică*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2003; Teodora Irinescu, *Normă și abatere de la normă în terminologia juridică penală și civilă românească*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2004.

² Codul penal a fost publicat în 1865 și a rămas în vigoare până în 1937, fiind supus însă în acest interval de timp unor numeroase revizuirii. La elaborarea acestui cod, legislatorii lui Cuza s-au inspirat din Codul penal francez din 1810 și din Codul penal prusian din 1851, valorificând în același timp și prevederile legislative românești anterioare.

„Philologica Jassyensia”, an XIII, nr. 2 (26), 2017, p. 155–163

I-au avut reformele inițiate de Alexandru Ioan Cuza în calitate de Domnitor al Principatelor Unite. Confruntarea dintre tradiție și inovație, fenomen dominant în spațiul românesc al secolului al XIX-lea, și-a lăsat amprenta asupra tuturor limbajelor de specialitate, inclusiv asupra limbajului juridic. Este vorba în primul rând de adaptarea unor conținuturi noi la formele tradiționale și, în același timp, de îmbogățirea și diversificarea formelor de expresie existente. Textul analizat reprezintă expresia concludentă a caracterului contradictoriu al românei literare din această perioadă, care nu fixează o limită precisă între nivelul cult și cel popular, fapt demonstrat de numeroase aspecte cu caracter arhaic și popular ce se îmbină cu inovațiile de natură lingvistică.

2. Coordonarea în limba română

Organizarea stratificată a structurii sintactice a limbii române impune raportul sintactic ca element fundamental ce se constituie pe de o parte ca *principiu organizator al unităților sintactice*, iar pe de altă parte ca *principiu generator de funcții sintactice*. Coordonarea este încadrată în sintaxa tradițională în rândul raporturilor fundamentale, unanim acceptate (alături de subordonare), în timp ce sintaxa modernă încadrează coordonarea în rândul relațiilor nondependente, facultative, a căror studiere este de cele mai multe ori neglijată, considerându-se că rolul acestui tip de relație în construirea enunțului constituie o problemă deja rezolvată a lingvisticii românești. Cu toate acestea, multitudinea structurilor formate pe baza raportului de coordonare presupune o abordare complexă a acestui fenomen, a cărui analiză, nu numai din perspectivă sincronică, ci mai ales din perspectivă diacronică, poate propune o serie de soluții unor probleme controversate și încă nerezolvate în sintaxa limbii române. În acest context, considerăm că o abordare din perspectivă diacronică a unor structuri construite pe baza principiului organizator al unităților sintactice, fundamental în constituirea coordonării ca raport sintactic, reprezintă un demers necesar în înțelegerea constituirii mecanismului sintactic al limbii române.

Pentru înțelegerea specificului coordonării, pornim de la definiția conform căreia acest tip de raport se constituie ca o relație stabilită între unități sintactice care transmit informații de aceeași importanță și care aparțin aceluiași plan al comunicării (fie planului comunicării, fie planului comentariilor). Coordonarea reprezintă un raport sintactic posibil în limitele părții de propoziție, ale propoziției, ale frazei și ale textului³, care ordonează funcții sintactice de aceeași importanță sau dezvoltă o funcție sintactică (prin multiplicare, asociere, opoziție ș.a.) în enunțul

³ În gramatica românească există numeroase opinii referitoare la numărul și tipologia unităților sintactice. În încercarea de a rezolva aceste probleme, s-au propus o serie de principii: *principiul stratificării* (unitățile sintactice se organizează ierarhic, de la cele „inferioare”, la cele „superioare”); *principiul analizei omogene* (identificarea și caracterizarea unităților sintactice trebuie să fie exhaustivă, fără rest); *principiul izomorfismului* (unitățile sintactice se organizează în mod identic la fiecare nivel ierarhic identificat). Având în vedere aceste principii (fie în totalitate, fie parțial), în lingvistica românească s-au identificat o multitudine de unități sintactice: *cuvântul*, *îmbinarea de cuvinte* (*sintagma*, *sintagmoid* etc.), *partea de propoziție*, *propoziția*, *fraza*, *substitutul de propoziție* (*frază*), *enunțul*, *textul*, *paragraful*, *alineatul* etc. Pentru discuții referitoare la această problemă, cf. Dimitriu 2002: 902–1108.

respectiv⁴. Criteriilor propuse de această definiție li se subordonează (uneori în totalitate, alteori, numai parțial) o multitudine de structuri, care, la rândul lor permit identificarea unor diverse subclase. Particularitățile de ordin semantic, precum și o serie de particularități formale au determinat identificarea mai multor „feluri de coordonare”⁵, numărul lor variind de la patru la șase⁶. Însă neomogenitatea raportului de coordonare se resimte nu numai în planul conținutului, ci și în planul expresiei. Nefiind un raport ierarhic, generator de funcții sintactice, coordonarea cuprinde în sfera sa o multitudine de structuri. Ne vom referi în continuare nu la tipurile „semantice” de coordonare amintite anterior, ci la câteva subtipuri a căror identificare presupune aplicarea unor criterii de ordin semantico-structural. Astfel de enunțuri ne determină să afirmăm că raportul de coordonare nu este doar o „expansiune sau o amplificare pozițională a unei unități sintactice” (Diaconescu 1995: 292). Această afirmație se bazează pe identificarea a două principii care generează structurile cu raport de coordonare (Vrânceanu 2015: 201–202): *principiul dezvoltării* (stabilirea raportului de coordonare presupune dezvoltarea unui enunț minimal deja existent, prin generarea funcțiilor sintactice); *principiul ordonării* (stabilirea raportului de coordonare presupune ordonarea elementelor componente ale unui enunț maximal deja existent, creat prin stabilirea unor raporturi sintactice generatoare de funcții sintactice). Coordonarea implicită este, în aceste condiții, un subtip structural, care are realizare numai în cadrul subclasei structurilor de tip copulativ. Explicația o constituie ideea de asociere implicită a unităților sintactice contractante ale raportului sintactic cu rol structurant în constituirea unor anumite grupuri sintactice, dezvoltate pe baza subordonării atributive sau complete (în cazul existenței unor determinanți care se subordonează aceluiași termen regent). Este vorba despre un subtip de coordonare ale cărui trăsături specifice decurg dintr-o serie de particularități de ordin gramatical și/sau de ordin semantic ale unităților contractante.

3. Realizarea implicită a coordonării în Codul Penal al lui Alexandru Ioan Cuza

Pentru a analiza și clasifica structuri ce permit identificarea coordonării implicite, ne-am oprit asupra unui text juridic, fundamental pentru legislația românească, dar și de o deosebită importanță pentru constituirea variantei juridice a stilului juridico-administrativ al limbii române. Este vorba despre *Codul Penal de la 1865* (cunoscut sub numele de „Codul Cuza”), text care se evidențiază printr-o structură sintactică de o elocventă complexitate, în care enunțurile simple alternează

---

⁴ Pentru o analiză a opiniilor referitoare la criteriile de definire și caracterizare a coordonării ca raport sintactic, cf. Vrânceanu 2016.

⁵ Opiniile referitoare la numărul și clasificarea diverselor subtipuri ale coordonării sunt numeroase. Trandafir 1982 consideră că această clasificare are drept criteriu natura relațiilor logice dintre unitățile coordonate, iar Irimia 1997 numește subtipurile identificate „tipuri semantice”.

⁶ Cel mai frecvent întâlnită este opinia, conform căreia structura sintactică a limbii române permite identificarea a patru feluri de coordonare: copulativă, disjunctivă, adversativă, concluzivă (Trandafir 1981; Dimitriu 2002; Diaconescu 1995; Merlan 2001; GALR 2008). Alte lucrări, mai vechi și mai noi, propun și alte subtipuri: cauzală (Tiktin 1945), alternativă (Avram 1986), apozitivă (Bătea I.N., Bătea D. 1981), opozitivă (Irimia 1998).

cu cele arborescente, în care elementele vechi și noi se îmbină armonios nu numai la nivel lexical, ci și la nivel gramatical, oferind un material bogat celor interesați de specificul procesului de formare și dezvoltare a limbii române literare.

Coordonarea de tip implicit reprezintă o modalitate de integrare a determinantilor (la nivelul propoziției și/sau la nivelul frazei) în organizarea enunțului⁷, fiind specifică structurilor enumerativ-descriptive care nu permit sau permit doar parțial identificarea mărcilor specifice acestui raport sintactic: *pauză*, *intonație* asociate în cadrul *juxtapunerii* (când se coordonează mai mult de două unități sintactice, de obicei, primele se juxtapun, iar ultimele se jonctionează); *flexiune* (în cazul în care se coordonează mai multe părți de propoziție de același fel care apar la aceleași forme flexionare); *jonctiune* (când raportul sintactic se concretizează la nivelul formei în conjuncții sau locuțiuni conjuncționale coordonatoare). Din aceste considerente, structurile în cauză nu sunt, de cele mai multe ori încadrate de specialiști în rândul structurilor formate prin coordonare⁸. Cu toate acestea, este evident faptul că acest tip de relație se constituie într-o modalitate specifică de integrare a unor unități sintactice de aceeași importanță, subordonate aceluiași regent, în organizarea enunțului⁹. Se încadrează aici o multitudine de construcții, diferite din punctul de vedere al coeziunii lor sintactico-semantică, pe care le prezentăm în continuare¹⁰.

A. Structuri de tipul: articol nehotărât gramaticalizat/semigramaticalizat + nucleu nominal + determinant atributiv (cu exprimare simplă, multiplă sau dezvoltată).

Acei condamnați la asemenea pedepsă vor fi supuși la *unū regime aspru*. (Art.10)

[...] de câtū pentru a da *nisce simple aretări*. (Art.22)

[...] acte cari stabilescū *nisce drepturi ale Statului Românū* în raport cu *unū gubernū străinū*. (Art.73)

Chiarū cândū *nisce asemenea atacuri* nu vorū fi cauzatū vĕrsare de sânge. (Art. 187)

Dacă crima s'a comisū asupra *unū ascendinte legitimū saū naturale*. (Art. 273)

În toate exemplele de mai sus observăm existența unui nucleu nominal, în jurul căruia se află câte doi determinanți. Primul este poziționat înaintea regentului și este exprimat printr-un articol nehotărât (*unū, nisce*), care își poate păstra parțial informația semantică, în sensul că ideea de „cantitate nedeterminată” rămâne actuală pentru forma de plural. Deși ca marcă a determinării logice, articolul nu îndeplinește o funcție sintactică în enunț, este evidentă relația de „completare” determinativă în raport cu termenul pe care îl însoțește. Al doilea termen subordonat atributiv intră în categoria determinantilor semantici (cu realizare adjectivală sau adverbială) sau deictici (cu realizare substantivală sau pronominală). În aceste condiții, desemantizarea

⁷ GALR 2008 consideră că „modul de organizare a enunțului depinde de complexitatea determinărilor, în măsura în care regentul este compatibil cu un număr variabil de adjuncți” (GALR/I 2008: 26). Coordonarea implicită presupune asocierea acestor determinanți, structurând enunțul și asigurându-i un grad ridicat de coeziune.

⁸ Pentru caracterizarea specificului realizării coordonării implicite în texte vechi, cf. Vrânceanu 2015.

⁹ Pentru definirea funcției de integratori enunțiativi a determinantilor într-un grup nominal, cf. GALR/II: 78, 79.

¹⁰ Exemplele au fost selectate din ediția originală a textului *Codului Penal* intrat în vigoare în anul 1865 (Alecsandru Ioan I., *Codice penale și de procedura criminale*, Imprimeria statului, București, 1865).

reprezintă un indiciu al ieșirii parțiale a structurii din sfera coordonării, deși este de presupus că, într-o etapă anterioară de dezvoltare a limbii române, între determinanții aceluiași regent relația de asociere la nivel semantico-gramatical era evidentă. De asemenea, se poate preconiza că pierderea statutului de determinant semantic poate interveni și în cazul formei de plural. Ieșirea din sfera coordonării de tip implicit, în urma desemantizării, a intervenit și în cazul articolului adjectival (demonstrativ), în urma finalizării procesului de gramaticalizare la care a fost suspus de-a lungul evoluției acestei clase lexico-semantice în limba română.

Topica elementelor din aceste structuri este doar parțial liberă, în sensul că formele articolului nehotărât apar întotdeauna înaintea formei nominale pe care o însoțesc, în timp ce al doilea termen subordonat, deși apare de obicei imediat după regentul nominal, poate fi situat și înaintea acestuia.

B. Structuri intacte semantic de tipul: determinant atributiv pronominal (demonstrativ sau nehotărât) cu rol de indice al determinării logice + nucleu nominal + determinant atributiv (cu exprimare simplă, multiplă sau dezvoltată), cu realizare la nivelul propoziției sau la nivelul frazei.

Va fi întrebuințată la lucrări determinate prin regulamentele *acelei case de recluziune*. (Art.15)

Ei vor fi liberi a comunica atât cu persoanele din întru cât și cu *orî ce alte persoane din afară*. (Art. 20)

[...] dreptul de a purta vr'o decorațiune sau *vr'unû altû semnû ori titlu distinctivû de onóre*. (Art.22)

[...] orî ce alte persoane cari vor fi falsificatû *vre unû actû autenticû și publicû*. (Art.125)

[...] nu se va aplica nici o pedepsă rebelilor ce se vor afla fără vre o însărcinare sau întrebuințare în cétă și cari se vor fi retrasû la *celû d'ântéiû advertimentû al autorităței publice*. (Art. 174)

Această clasă permite identificarea unui număr mai mare de structuri, fapt explicat prin autonomia / semiautonomia semantică a termenilor care ocupă poziția determinanților: adjective, pronume și adjective pronominale, substantive și alte părți de vorbire cu valoare substantivală, numerale, adverbe sau locuțiuni adverbiale. Poziția 1 este ocupată de cele mai multe ori de adjective pronominale (demonstrative sau nehotărâte), uneori asociate în îmbinări cu caracter semistabil sau stabil: „*orî ce alte persoane din afară, vr'unû altû semnû ori titlu distinctivû de onóre, vre unû actû autenticû și publicû*”¹¹. În mod frecvent aceste adjective pronominale se plasează în distribuție complementară. Consecința unei astfel de coocurențe a influențat procesul de transformare a îmbinărilor libere de acest fel în forme compuse ale pronumelor și adjectivelor pronominale respective. Poziția 2 este ocupată de subordonați de tip atributiv, aparținând diverselor clase lexico-gramaticale. Topica elementelor din astfel de structuri are un caracter relativ liber, în sensul că unii determinanți pot apărea atât înaintea regentului cât și după acesta. În cazul în care acest termen se înscrie în categoria determinanților cantitativi (în cazul de față, numeral cu valoare adjectivală), el se va situa înaintea regentului nominal.

¹¹ Dubla ortografie a formei *vre unû/ vr'unû/ vre-unu* poate fi consecința absenței unei norme în ceea ce privește scrierea formelor compuse, cel puțin în cazul în care ele reprezentau combinații în care intrau și forme ale articolului nehotărât.

[...] se va servi cu plăsmuitele înscrisuri despre cari se vorbesc în *acele trei articole*. (Art. 126)

În astfel de structuri atât determinantul din dreapta, cât și cel din stânga termenului regent stabilesc un raport de tip atributiv, însă din punct de vedere semantic rolul lor este diferit. Pe de o parte, adjectivele pronominale demonstrative sau nehotărâte devin mărci ale categoriei determinării (sau *integratori enunțiativi*¹²), implicând un proces de individualizare a nucleului nominal¹³, în timp ce termenul/ termenii de pe poziția 2 contribuie la organizarea semantico-sintactică a enunțului.

Structurile din această categorie pot avea o dezvoltare complexă, datorită capacității elementelor componente de a stabili relații de tip asociativ sau opozitiv. În acest caz, al doilea termen poate fi constituit din termenii coordonați copulativ sau disjunctiv¹⁴:

[...] de acuzațiune a vre-unui ministru sau a vre-unui membru al Senatului, al Adunării Legislative sau al Consiliului de Stat sau al Curței de Conturi ori al Curței de Casațiune. (Art. 104)

De asemenea, determinantul care are rolul de a organiza din perspectivă semantico-sintactică enunțul poate avea realizare la nivelul frazei, sub forma unei propoziții subordonate atributive, subordonându-se în acest mod tendinței de îmbinare a enunțurilor simple cu cele ample, alcătuite din unități sintactice dezvoltate la nivelul frazei și la nivelul textului:

Acei cari voră fi procurat arme, instrumente, sau *ori ce alte mijlăce cari aă servită la comiterea faptei*, sciindă că o să servésca la acéstă comitere. (Art. 50)

C. Structuri de tipul determinant atributiv + nucleu nominal + determinant atributiv, în care topica determinanților este, în principiu liberă, aceștia având rol în organizarea semantico-sintactică a enunțului. Fiecare dintre determinanți poate avea realizare simplă, multiplă sau dezvoltată, implicând o serie de alte raporturi semantico-sintactice. De cele mai multe ori regentul nominal este urmat de doi sau mai mulți determinanți, exprimați prin adjective, substantive, pronume, numerale sau alte părți de vorbire cu valoare substantivală. Deși adjectivele sunt, de obicei, plasate după regenții lor nominali, în limba română topica lor este, în principiu, liberă. În cazul în care adjectivul stă înaintea regentului, el se asociază cu mărcile determinării logice (articol hotărât sau nehotărât).

În timpulă osіндеi însă, se va puté da osânditulă *o mică parte din veniturile sale* [...]. (Art. 16)

¹² Termenul de «integrator enunțiativ» este folosit în GALR 2008 pentru a denumi o anumită categorie de determinanți: „Prin asocierea cu un determinant, substantivul se integrează în enunț (devenind comunicativ), iar determinantul participă la structurarea grupului nominal cu funcția de integrator enunțiativ” (GALR 2008/I: 47, 48).

¹³ În GALR 2008/I se consideră că integrarea în enunț „presupune corelarea substantivului utilizat cu referentul implicat în comunicare, ceea ce se realizează prin precizarea domeniului său de referință: substantivul poate evoca unul sau mai multe «obiecte» aparținând clasei de obiecte pe care le «denumește» sau clasa în totalitatea sa” (GALR/I 2008: 49).

¹⁴ Textul analizat permite identificarea unei trăsături specifice stilului juridico-administrativ din limba română literară modernă: alternarea unor fraze arborescente cu propoziții simple, independente din punct de vedere sintactic.

Pînă la înființarea *caselor speciale de reclusiune*, un Regulament de administrație publică va determina locurile unde se vor ține provizoriu osîndiții la această pedeapsă. (Art. 18)

Acela care, fugind din munca oanei, sau *dintr'o casă de închisore criminală sau corecțională*, sau în timpul câtă suferă una din aceste pedepse [...], (Art. 44)

Aceia cari cunoscîndu *culpabila purtare a făcătorilor de rele* în unelitare de tâlhării sau de silnicii [...], sunt deprinși a le da mai totu d'auna găzduire [...], se voru pedepsi ca complici a-î acelor făcători de rele. (Art. 52)

Complicele se va pedepsi cu unu gradă mai josu de câtă autorele principale, însa *după natura crimei private* ca comisă de elu, iar nu după natura saă agravarea ce pôte lua crima saă delictulu, in reportu cu autorele principale, *din circumstanțe personală ale acestuia*. (Art. 48)

Ca și în cazul structurilor analizate mai sus, construcțiile încadrabile în a treia categorie pot constitui elemente componente ale unor enunțuri complexe, constituite pe baza raportului de subordonare, generator de funcții sintactice. În propozițiile și în frazele ample identificăm câteva modalități de integrare a unităților sintactice. Una dintre aceste modalități presupune existența a două astfel de structuri care se plasează în succesiune, fiecare dintre ele avînd un nucleu nominal propriu, însoțit de doi sau mai mulți determinanți atributivi.

În tôte cazurile prevădute în articolulu precedent, pedepsa închisorii se va executa, sau într'unu stabilimentu anume destinată pentru această, sau *într'o parte separată a casei de închisore corecțională*. (Art. 64)

Uneori aceste structuri se situează la intersecția a două grupuri: cel nominal și cel verbal, demonstrînd încă o dată importanța rolului coordonării implicite în organizarea sintactică a enunțului, fiind un factor al coeziunii sintactico-semantice a textului: „Ei voru fi liberi a comunica [...] în timpul și conformu *regulamentelor de poliție întărite* printr'un decretu Domnescu”. (Art. 20). Este vorba despre capacitatea unor adjective de origine verbală (de cele mai multe ori participii cu rol de determinanți atributivi) de a deveni regenți într-o relație de subordonare circumstanțială. În același timp, unul dintre determinanții atributivi poate avea realizare și la nivelul frazei, sub forma unei propoziții subordonate corespunzătoare:

Regimele închisorii corecțională [...] se va puté însă agrava pentru cei cu rele purtări, conformu *regulamentelor disciplinare, cari vor puté prescrie chiaru punerea în fere*, numai pentru causa de securitate saă de disciplină. (Art. 25)

Capacitatea de asociere a determinanților generează construcții cu semnificație posesivă accentuată. Ideea de posesie este în acest caz exprimată atît la nivel semantic prin adjectivul propriu-zis, cât și la nivel gramatical printr-un atribut pronominal genitival. Dublarea emfatică a ideii de posesie are ca efect o construcție de insistență, în care cei doi determinanți atributivi formează o unitate din perspectiva coreferențialității:

Asemenea, osîndiții la detențiune nu voru purta costumulu de închisore, și'și voru puté procura, prin *propriele lor mijloce*, orî-ce îndulcire în locuință și nutrimentu, compatibile cu regimele închisorii. (Art. 20)

Structurile analizate se constituie în grupuri nominale în care identificăm un regent nominal însoțit de doi sau mai mulți determinanți, aflați într-o relație de compatibilitate semantico-gramaticală. Este vorba, pe de o parte, despre determinanții cu rol de individualizare (în cazul analizat, articolul nehotărât și unele adjective pronominale), iar pe de altă parte, interesează orice element ce poate contracta un raport de subordonare atributivă (la nivelul propoziției sau la nivelul frazei) față de nucleul nominal (sub forma unui atribut a unei propoziții subordonate atributive). Specificul acestor structuri se subordonează tendinței generale de dezvoltare a unor mecanisme de exprimare concisă a unor conținuturi complexe, înscriindu-se, astfel, în procesul de modernizare a limbii române literare. În același timp, observăm că nivelul de organizare semantico-gramaticală a enunțurilor analizate demonstrează că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea stilul juridico-administrativ al limbii române dispunea de resurse adecvate și de mecanisme moderne de exprimare.

Bibliografie

A. Izvoare

Alecsandru Ioan I., *Codice penale și de procedura criminală*, Imprimeria statului, București, 1865.

B. Literatură secundară

- Avram 1986: Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei (ediția a III-a, București, 2001).
- Bâtea I.N, Bâtea D. 1981: I. N. Bâtea, D. Bâtea, *Sau apozitiv*, AUT, XIX, , p. 93–99.
- Diaconescu 1995: Ion Diaconescu, *Sintaxa limbii române*, București, Editura Enciclopedică.
- Dimitriu 2002: Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, II, Iași, Institutul European.
- GALR 2008: *Gramatica limbii române*. Tiraj nou revizuit. Coordonator: Valeria Guțu-Romalo, vol. I: *Cuvântul*, vol. II: *Enunțul*, București, Editura Academiei Române.
- Irimia 1997: Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași, Polirom.
- Irinescu 2003: Teodora Irinescu, *Lingvistica juridică*, Iași, Casa Editorială Demiurg.
- Irinescu 2004: Teodora Irinescu, *Normă și abatere de la normă în terminologia juridică penală și civilă românească*, Iași, Casa Editorială Demiurg.
- Merlan 2001: Aurelia Merlan, *Sintaxa limbii române*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Stoichițoiu-Ichim 2001: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Semiotica discursului juridic*, București, Editura Universității.
- Tiktin 1945: H. Tiktin, *Gramatica română. Etimologia și sintaxa*, Ediția a III-a, București, Editura Tempo.
- Trandafir 1982: Gh. D. Trandafir, *Probleme controversate de gramatică a limbii române actuale*, Craiova, Scrisul Românesc.
- Vrânceanu 2015: Felicia Vrânceanu, *Realizarea implicită și explicită a coordonării sintactice în texte vechi*, în vol. *Limbaje și comunicare. Dinamica limbilor și literaturilor în epoca globalizării*, Iași, Casa Editorială Demiurg, p. 200–207.
- Vrânceanu 2016: Felicia Vrânceanu, *Probleme controversate ale studierii coordonării în gramatica românească*, „Studia Linguistica”, Kiev, Universitatea Națională Taras Șevcenko, nr. 9, p. 221–226.

Particularities of the Syntactic-Semantic Organization of the Sentence in the Criminal Code of Alexandru Ioan Cuza: the Implicit Coordination

The multitude of the structures formed on the basis of the coordination assumes a complex approach of this phenomenon whose analysis, not only from a synchronous perspective, but also from a diachronic perspective, can propose a series of solutions for controversial and still unresolved problems in the syntax of the Romanian language. To understand the specificity of coordination, we start from the definition that this type of report is a relationship established between syntactic units that transmit information of the same importance and belong to the same communication plan (either the communication plan or the comment plan). In Romanian, we identify two principles that generate structures with a coordinating relationship: *the principle of development* (the establishment of the coordination report requires the development of an already existing minimum sentence, by generating the syntactic functions), and *the principle of arrangement* (the establishment of the coordination ratio assumes the ordering of the elements of an already existing maximal sentence, created by establishing syntactic relations generating syntactic functions). The implicit coordination is, in these conditions, a structural substituting, which is achieved only within the subclass of copulative structures. The explanation is the idea of implicit association of syntactic units that establish a syntactic relation with a structuring role in the formation of certain syntactic groups, which were developed on the basis of attributive or complementary subordination (in case of determinants subordinated to the same regent term). It is a sub-type of coordination whose specific features derive from a series of grammatical and / or semantic features of the contracting units. The implicit coordination is a way of integrating determinants (at proposition and / or sentence level) in the organization of the sentence, being specific to the descriptive and enumerating structures.

In order to analyse and classify structures that allow the identification of implicit coordination, we have chosen a legal text, fundamental to Romanian law, but also of particular importance for establishing the juridical variant of the juridical-administrative style of the Romanian language. It is the Penal Code of 1865 (known as the “Cuza Code”), a text that is emphasized by a syntactic structure of eloquent complexity, in which simple statements alternate with the arborescence, in which the old and new elements combine harmoniously not only at the lexical level but also at the grammar level, offering a rich material to those interested in the specificity of the process of formation and development of Romanian literary language. The analysed structures are nominal groups in which we identify a nominal regent, accompanied by two or more determinants, in a relationship of semantic-grammatical compatibility. These are, on the one hand, the determinants with a role of individualization (in the analysed case, the indefinite article and some pronominal adjectives), and on the other hand, they are interested in any syntactic unit that can establish a syntactic relation of attributive subordination (at the level of the sentence or at the level of the phrase) to the nominal nucleus.